

УДК 657.9

Олеся Коваленко

Olesya Kovalenko

**МЕЦЕНАТСТВО (БЛАГОДІЙНИЦТВО) ЯК ФОРМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНТРОЛЮ
ЗА ЗБЕРЕЖЕННЯМ ТА ОХОРОНОЮ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ****PATRONAGE (PHILANTHROPY) AS A FORM OF CULTURAL PROPERTY CONTROL
AND PROTECTION**

Охрана та збереження історико-культурної спадщини надзвичайно важливі для становлення України як незалежної держави. На жаль, у цій сфері сьогодні накопичилося багато проблем, які потребують вирішення. Фінансування галузі культури в Україні проводиться за залишковим методом. Бюджетне фінансування залишається основним джерелом забезпечення галузі, що робить культурний сектор уразливим у періоди фінансових труднощів. Така нестабільна ситуація фактично не дозволяє здійснювати виважене планування на майбутнє, а подекуди навіть закінчити розпочаті проекти. Одним із джерел покращення фінансового стану закладів можуть бути благодійні та спонсорські кошти.

Сучасний підхід до збереження і використання культурних цінностей в Україні неможливий без організаційних і структурних змін, вдосконалення системи державного управління щодо дієвих механізмів міжвідомчої взаємодії та пошуку нових шляхів партнерства і співпраці з недержавними культурно-мистецькими організаціями.

Ключові слова: культурні цінності, фінансовий контроль, меценатство (благодійництво), благодійна організація, система податкових пільг.

Охрана и сохранение историко-культурного наследия чрезвычайно важны для становления Украины как независимого государства. К сожалению, в этой сфере сегодня накопилось много проблем, требующих решения. Финансирование отрасли культуры в Украине проводится по остаточному методу. Бюджетное финансирование остается основным источником обеспечения отрасли, что делает культурный сектор уязвимым в периоды финансовых трудностей. Такая нестабильная ситуация фактически не позволяет осуществлять планирование на будущее, а иногда даже закончить начатые проекты. Одним из источников улучшения финансового состояния учреждений могут быть благотворительные и спонсорские средства.

Современный подход к сохранению и использованию культурных ценностей в Украине невозможен без организационных и структурных изменений, усовершенствования системы государственного управления, касающегося действенных механизмов межведомственного взаимодействия и поиска новых путей партнерства и сотрудничества с негосударственными культурно-художественными организациями.

Ключевые слова: культурные ценности, финансовый контроль, меценатство (благотворительность), благотворительная организация, система налоговых льгот.

The protection of historical and cultural heritage is extremely important for the formation of Ukrainian independent state. Unfortunately, this field has accumulated a lot of problems that need to be solved. The culture in Ukraine is funded on the basis of residual principle. The state funding is the main source of money for the field and it makes cultural sector very vulnerable in times of financial straits. This unstable situation does not allow to carry out a well-weighed planning and sometimes to complete already launched projects. The funds from charity and sponsors can be viewed as an alternative source of funding and of financial state improvement of numerous cultural establishments.

Modern approach to cultural property protection and usage in Ukraine is impossible without organizational and structural changes and the improvement of public administration system, namely efficient mechanisms of interdepartmental cooperation and of mutual search for new ways of partnership and cooperation with non-state cultural and art organizations.

Keywords: cultural values, financial control, patronage (charity), charitable organization, system of tax benefits.

Актуальність проблеми. Важливим напрямком актуалізації національної спадщини, безумовно, є вдосконалення існуючих механізмів фінансування пам'яткоохоронної діяльності, мережі закладів історико-культурної спадщини, залучення недержавних інвестицій та меценатських коштів у галузь, створення нових конкурсних механізмів фінансової підтримки. Особливо перспективним, наразі не досить використаним напрямком актуалізації національної спадщини України, є культурний туризм, зокрема – внутрішній.

Аналіз останніх джерел досліджень і публікацій. Проблемам контролю, охорони і збереження музейних предметів і колекцій, що є складовою частиною культурної спадщини, приділялася особлива увага в роботах Л. О. Денисової, О. Ф. Кофанової, Т. Ю. Юрєнєвої, А. Погорєлової, М. Слободяник, І. Шевченко та багатьох інших вчених, що дослідили різні аспекти діяльності закладів культури, в тому числі музеїв. Проблеми розвитку благодійництва в українському суспільстві досліджували вітчизняні вчені В. Болгов, І. Суровцева, В. Корнієнко, Т. Курінна, А. Стогній, Т. Ткаченко та інші. Персоналогічне вивчення меценатів Києва здійснили В. Ковалинський, І. Кравченко, А. Макаров, М. Слабошпицький. Сучасні моделі недержавної підтримки культури, що ефективно діють у зарубіжних країнах і мають різноманітні форми, зумовлені національною специфікою різних культур, знайшли відображення в працях П. Козловські, Б. Гаврилишина, К. Егеверрі, Ж. Ріго, Д. Перрена. Проте питанням меценатства (благодійництва) як форми забезпечення контролю за збереженням та охороною культурних цінностей науковцями не було приділено достатньої уваги.

Формулювання цілей статті. Одним із головних завдань гуманітарної політики держави є підтримка спонсорської та меценатської діяльності, спрямованої на збереження й популяризацію вітчизняних історичних пам'яток. Історичний розвиток державного регулювання меценатської діяльності на території України є складним процесом, який залежав від суспільно-політичної ситуації в державі.

Викладення основного матеріалу дослідження. Навіть за умови найсприятливіших економічних показників та максимально можливого бюджетного фінансування, держава, як свідчить світовий досвід, не може самостійно покривати всі витрати, необхідні для належного утримання культурно-історичної спадщини. Випадки виділення окремими бізнесменами, фінансово-промисловими групами та підприємствами відповідних сум на збереження чи відновлення об'єктів культурно-історичної спадщини в Україні, як і раніше, мають, переважно, нерегулярний характер.

Незважаючи на всі дискусії про необхідність матеріального стимулювання у цій галузі – створення системи податкових пільг для благодійництва та меценатства, жодних практичних кроків у цьому напрямі не зроблено. Відповідний зарубіжний досвід також не використовується. Не використовується значний потенціал розвитку туристичного бізнесу. Нова стратегія культурного розвитку має охоплювати не лише культуру, а й тісно інтегрувати її з туристичною, рекреаційно-оздоровчою та освітньо-інформаційною сферами [1].

Аналіз світової практики, наведений вище, дає змогу виділити найефективнішу систему податкових пільг, спрямовану на фінансування збереження та охорони культурної спадщини, а саме: систему податкових пільг, застосовану у США, що передбачала податкову пільгу у формі знижки на 25 % від розміру податку. Це уможливило залучити 2,2 млрд. доларів до Національного трасту США (благодійна організація, створена для збереження та популяризації національної спадщини), що перевищує щорічні державні субсидії у 110 разів [2, с. 124].

Ця благодійна організація, крім збереження, реставрації та обслуговування об'єктів національної спадщини, проводить діяльність, яка полягає в тому, щоб керовані ними об'єкти відвідало якомога більше людей. Прибуток Національного трасту формується з внесків відвідувачів і приватних пожертвувань і, після вирахування поточних витрат, спрямовується на фінансування об'єктів національної спадщини, якими опікується. Проекти Національного трасту вельми значні. Наприклад, у Великобританії щороку організація вкладає близько 20 млн. фунтів тільки у збереження і розвиток належних їй ділянок узбережжя і сільських місцевостей. Британці із задоволенням вступають до Національного трасту. Члени Національного трасту можуть безкоштовно або за мінімальну плату відвідувати будь-який об'єкт, що належить Національному трасту, по всій країні. У Національного трасту є й відкриті, безкоштовні пам'ятки.

Підсумовуючи викладене вище, з огляду на ефективність діяльності Національних трастів (благодійних організацій, створених суто для виконання соціальних програм з метою збереження та популяризації національної спадщини), пропонуємо створити аналогічну організацію в Україні, фінансування якої проводити через надання податкової пільги у формі знижки на 25 % від розміру податку на прибуток у разі перерахування до цієї благодійної організації 3 % від неоподаткованого прибутку.

У зв'язку з тим, що система податкових пільг США стосовно наповнення недержавного фінансування з охорони та збереження національної спадщини визнана найефективнішою, розмір знижки до податку прийнятий на рівні 25 %.

У разі застосування запропонованої схеми податкової пільги для наповнення фінансування збереження та охорони культурної спадщини України підприємства будуть мати абсолютну економію 11 % від повного розміру податку на прибуток. Розмір абсолютної економії орієнтований на середньозважену процентну ставку капіталу в Україні (облікової ставки Національного банку України) за 2014 рік. Застосування цієї податкової пільги дозволить державі профінансувати наповнення недержавного фінансування з охорони та збереження національної спадщини.

Розроблена та запропонована схема залучення благодійних коштів на фінансування охорони та збереження культурних цінностей (спадщини) через надання податкової пільги платникам податку дозволяє створити підстави для забезпечення охорони та збереження культурних цінностей (спадщини), а також виконання функцій контролю у цій сфері.

Заслугує на увагу зарубіжний досвід передачі затратних об'єктів культурно-історичної спадщини (зокрема, середньовічних замків) у довгострокову оренду (до 50 років) приватним власникам для отримання ними прибутку від туристичного бізнесу [3, с. 15]. При цьому обумовлюється жорстке дотримання таких умов: пам'ятка має утримуватися орендарем у належному стані; не допускаються будь-які зміни її первісного вигляду; пам'ятка повинна бути постійно відкритою для відвідувачів та для державних контролюючих органів. У разі порушення хоча б однієї з цих умов держава залишає за собою право негайного повернення пам'ятки та стягнення з колишнього орендаря значного штрафу. На думку фахівців, такий варіант є більш привабливим для України, аніж розрекламована ідея продажу замків приватним власникам. У разі продажу, хоча спочатку держбюджет і отримує відчутну фінансову ін'єкцію, але у подальшому держава втрачає будь-які важелі контролю за об'єктом: пам'ятка може бути закрита для відвідувачів, перебудована, зруйнована тощо.

Враховуючи вищевикладене, державний фінансовий контроль, що є елементом системи управління державними фінансами, має опікуватись не тільки питаннями виконання ефективного витрачання бюджетних коштів, наданих музейним установам фактично тільки на мінімальне утримання, а й приділяти увагу процесам інвестування в розвиток культури, в цьому випадку – музейної справи.

Одним із головних завдань гуманітарної політики держави є підтримка спонсорської та меценатської діяльності, спрямованої на збереження та популяризацію вітчизняних історичних пам'яток.

Більшість дослідників вважає, що меценатство та спонсорство – це певні форми благодійництва. Проте громадяни та небюджетні організації, здійснюючи благодійну діяльність, не завжди чітко розмежовують ці форми безкорисливої матеріальної підтримки: можуть називати це і спонсорством, і меценатством, хоча здебільшого меценатством вважається надання допомоги у реалізації культурних проєктів. У модельному законі «Про меценатство і благодійну діяльність», прийнятому на десятому пленарному засіданні Міжпарламентської асамблеї держав – учасниць СНД (постанова № 10-8 від 6 грудня 1997 р.), у статті 2 розширюється сфера використання меценатства і зазначається, що меценатство здійснюється з метою надання допомоги у сфері мистецтва, науки, культури, освіти, просвіти для збереження, примноження і поширення духовних цінностей у суспільстві, сприяння розвитку творчих і духовних основ особистості [4].

Україна має багаті історичні традиції у сфері благодійництва. Ще в XVII столітті існували видатні меценати, які зробили значний внесок у розвиток української культури. Серед них – Петро Могила (заснував Києво-Могилянську колегію, відбудував стародавні Десятинну й Василівську церкви), гетьман Іван Мазепа (виділяв кошти на будівництво храмів по всій Україні), гетьман Петро Конашевич-Сагайдачний (здійснював пожертвування Братському монастирю), полковник Михайло Миклашевський (заснував Георгієвський собор Видубецького монастиря), міщанин Петро Гріш (виділив кошти на зведення церкви Миколи Притиска на Подолі) та інші.

Пізніше, в XVIII – XIX століттях, на весь світ звучали імена відомих українських меценатів та промисловців Терещенків, Ханенків, Бродських, Галаганів, Гіршів, Дідушицьких, Любомирських, Смирненків. Славетна династія цукрозаводчиків Терещенків залишила нащадкам храми, медичні установи, громадські споруди в різних містах України. Терещенки були засновниками близько двох десятків і покровителями до півсотні навчальних закладів у Києві, Глухові, на Правобережній та Лівобережній Україні. Загалом родина Терещенків пожертвувала на благодійні цілі понад 5 млн. крб. [5, с. 12].

Інший відомий українець Г. П. Галаган створив Колегію для малозабезпечених дітей та низку інших навчальних закладів. Загальна сума витрат Галагана на Колегію перевищувала 1 млн. крб. Галаган

та його дружина подарували вихованцям Колегії унікальну нумізматичну колекцію та колекцію книг і стародруків, що стала основою колегіатської книгозбірні [6, с. 8]. Терещенки, Ханенки та О. М. Поль зібрали неоціненні колекції мистецтва й старожитностей, що ввійшли до найкращих вітчизняних музеїв і стали їхньою гордістю. Це, насамперед, Музей мистецтв ім. Богдана та Варвари Ханенків, Київський музей російського мистецтва, Національний художній музей України, Дніпропетровський історичний музей ім. Д. І. Яворницького [7, с. 18]. Таким чином, на українських землях за часів Російської імперії була сформована своєрідна культура благодійності, коли більшість підприємців і купців мали за честь допомагати хворим та нужденним, підтримувати різноманітні культурні заходи.

Нині Україна має багату історико-культурну спадщину. Вона є однією з провідних країн Європи за кількістю історичних та культурних пам'яток (близько 140 тисяч – це майже в 2,5 рази більше, ніж у Польщі) [8]. Але, на жаль, цей потужний культурний потенціал не використовується повною мірою в зв'язку з наявністю значних проблем у цій галузі. На сьогодні слід відзначити досить низький рівень державного менеджменту у сфері охорони та збереження історичних об'єктів, зокрема недостатній рівень їх популяризації як усередині країни, так і за кордоном. Причиною тому слугує низький рівень адміністративного управління, неналежна увага до розвитку інформаційних та інтелектуальних технологій і значною мірою – недостатність відповідного фінансування галузі.

Історичний розвиток державного регулювання меценатської діяльності на території України є складним процесом, який залежав від суспільно-політичної ситуації в державі. У княжий період суб'єктами доброчинності були князі, які в джерелах права вказували на необхідність підтримки нужденних; у часи існування суспільних православних організацій міського населення значна увага приділялася освітньому напрямку; свідомо державницька позиція, спрямована на створення культурного середовища, панувала за часів гетьманської держави; у XIX ст. державна підтримка меценатів стає ефективним способом розвитку соціально-культурної сфери. Меценатство як історичне явище зароджується в руслі державної підтримки і поступово переходить до громадських об'єднань, а потім і до приватних осіб. До найбільш відомих меценатів IX – початку XX ст. належать Володимир Великий, Ярослав Мудрий, Володимир Мономах, Данило Галицький, Василь-Костянтин Острозький, Петро Могила, родини Тарновських, Ханенків, Терещенків, Симиренків, Бродських та інших, кожен з яких зробив значний внесок у розвиток вітчизняної культури, освіти, науки.

У 20-х рр. XX ст. меценатство та благодійність не захоплювалися на державному рівні, а навпаки, вважалися негативною діяльністю. Тому розвиток меценатства на цьому етапі зупинився. Після розпаду СРСР виникли нові обставини – криза соціально-економічного становища в країні, які сприяли відродженню меценатства, що стало необхідною умовою існування та розвитку соціальної сфери. У кінці XX ст. під впливом політичних і громадських рухів фізичні та юридичні особи все більше беруть на себе частку відповідальності не тільки за соціальний, економічний, але й за культурний стан і розвиток у державі.

Чинним «Порядком отримання благодійних (добровільних) внесків і пожертв від юридичних та фізичних осіб бюджетними установами і закладами освіти, охорони здоров'я, соціального захисту, культури, науки, спорту та фізичного виховання для потреб їх фінансування» визначені вимоги до отримання, використання та обліку благодійних (добровільних) внесків і пожертв (далі – благодійні внески) від юридичних та фізичних осіб – резидентів і нерезидентів (далі – благодійники) безпосередньо бюджетними установами і закладами культури (далі – набувачі).

Благодійні внески можуть надаватися благодійниками набувачам у грошовій формі для потреб їх фінансування за напрямками видатків, визначеними благодійником, а також як товари, роботи, послуги. Якщо благодійником конкретні цілі використання коштів не визначено, шляхи спрямування благодійного внеску визначаються керівником установи, закладу набувачів відповідно до першочергових потреб, пов'язаних виключно з основною діяльністю установи, закладу.

Благодійні внески у грошовій формі зараховуються на рахунок «Суми за дорученням». Облік товарів, робіт і послуг, отриманих як благодійна допомога, ведеться згідно з Порядком, визначеним постановою Кабінету Міністрів України від 17 серпня 1998 р. № 1295 «Про затвердження Порядку розподілу товарів, отриманих як благодійна допомога, та контролю за цільовим розподілом благодійної допомоги у вигляді наданих послуг або виконаних робіт» [9].

Після надходження благодійного внеску набувач вносить зміни до спеціального фонду кошторису за напрямками видатків відповідно до встановленого порядку.

Ведення бухгалтерського обліку благодійних внесків передбачено відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ та порядку його застосування. Юридичні особи-

набувачі благодійної допомоги самостійно визначають порядок аналітичного обліку операцій, пов'язаних з благодійною допомогою, відкривають відповідні рахунки.

Юридичні особи-набувачі благодійної допомоги у своїй річній фінансовій звітності мають відображати:

- у бухгалтерському балансі – окремо кошти (товари, роботи, послуги), отримані як благодійна допомога;
- у звіті про прибутки та збитки – окремо вартісну величину отриманої благодійної допомоги;
- у додатку (коментарі) до річного звіту надати необхідні пояснення щодо зазначених показників діяльності, пов'язаної з благодійною допомогою.

Контроль за отриманням, зберіганням, розподілом благодійної допомоги у вигляді товарів, робіт, послуг здійснюють місцеві органи виконавчої влади, а за їх цільовим використанням – місцеві органи виконавчої влади та органи державної податкової служби.

Відповідно до чинного Плану рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ та порядку його застосування отримані благодійні внески в грошовій формі супроводжуються записом за дебетом субрахунків обліку коштів у касі, на рахунках в банках і в казначействі та за кредитом субрахунку 712 «Доходи за іншими джерелами власних надходжень установ». Доходи за отриманими благодійними внесками, що відображаються на субрахунку 712 «Доходи за іншими джерелами власних надходжень установ», та проведені протягом поточного року фактичні видатки за витраченими благодійними внесками, що відображаються на субрахунку 812 «Видатки за іншими джерелами власних надходжень», у кінці року заключними оборотами списуються на субрахунок 432 «Результат виконання кошторису за спеціальним фондом».

Враховуючи вимоги щодо контролю за цільовим використанням отриманих благодійних внесків, у даному випадку – бюджетними установами, та можливість набувачами благодійної допомоги самостійно визначати порядок їх аналітичного обліку, за операціями з отримання благодійних внесків, наданих благодійниками набувачам у грошовій формі для фінансування їх потреб, пропонуємо застосовувати до рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ 712 «Доходи за іншими джерелами власних надходжень установ» та 812 «Видатки за іншими джерелами власних надходжень» субрахунки з огляду на фактор визначеності благодійником напрямів видатків благодійної допомоги.

До запропонованих субрахунків можуть бути відкриті субрахунки третього порядку для ведення окремого аналітичного обліку отриманої благодійної допомоги за видами видатків.

Така система аналітичного бухгалтерського обліку отримання та використання благодійної допомоги в бюджетних установах дозволить здійснювати контроль (в тому числі й поточний) за використанням благодійної допомоги залежно від мети її надання. Застосування зазначеної системи аналітичних рахунків другого порядку не спричинить виникнення додаткових витрат, проте зменшить витрати на проведення перевірок цільового використання благодійної допомоги як для внутрішнього контролю, так і для представників місцевих органів виконавчої влади та органів державної фіскальної служби.

Висновки. В умовах пошуку шляхів удосконалення державного управління щодо збереження культурної спадщини в Україні важливого значення набуває використання досвіду створення розгалуженого законодавства країн Європи у сфері охорони пам'яток, організації управлінської структури та оптимізації системи фінансування, широке залучення приватних власників та громадських організацій до збереження культурної спадщини. Для цього в процесі проведення розпочатих реформ в Україні пропонуємо врахувати наступні положення щодо культурних об'єктів, які підлягають захисту, а саме:

По-перше, створити незалежний орган, який би опікувався питаннями охорони національної спадщини України (рухомих і нерухомих об'єктів), на зразок тих, що діють в Європі.

По-друге, надати вищезазваному незалежному органу більш широкі повноваження, ніж контроль та ведення Державного реєстру культурної спадщини України (рухомих і нерухомих об'єктів), зокрема: можливість фінансувати рятувальні й охоронні археологічні дослідження, декларувати охоронний статус споруд і будівель, брати їх під охорону тощо. Для цього створити Фонд охорони та збереження культурних цінностей (спадщини) України за рахунок залучення (добровільних та санкціонованих державою за рахунок зменшення податків тощо) коштів від приватних фізичних та юридичних осіб (меценатів), використовувати залучені кошти відповідно до поставлених завдань.

По-третє, здійснювати державний контроль за витрачанням залучених коштів Фондом охорони та збереження національної спадщини України на предмет їх цільового використання – збереження національної культурної спадщини.

Список використаної літератури

1. Холодок В. Д. Державне управління охороною культурної спадщини в Україні: стан і перспективи розвитку [Електронний ресурс] / В. Д. Холодок // Державне будівництво. – 2011. – № 1. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/DeBu_2011_1_49.pdf
2. Катаргіна Т. І. Збереження культурної спадщини у Великій Британії, США, Канаді (історія і сучасність) / Т. І. Катаргіна. – К. : Ін-т історії України НАН України, 2003. – 186 с.
3. Щоткіна К. Хто збудує міцний замок? / К. Щоткіна // Дзеркало тижня. – 2006. – № 26. – 8 липня. – С. 15.
4. Про затвердження Порядку отримання благодійних (добровільних) внесків і пожертв від юридичних та фізичних осіб бюджетними установами і закладами освіти, охорони здоров'я, соціального захисту, культури, науки, спорту та фізичного виховання для потреб їх фінансування : постанова Кабінету Міністрів України [від 04.08.2000 р. № 1222] [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1222-2000-п> – Назва з екрану.
5. Донік О. М. Добродійна та культурно-освітня діяльність родини Терещенків в Україні (друга половина XIX – початок XX ст.) / О. М. Донік. – К., 2001. – 194 с.
6. Ніколаєва Т. М. Внесок підприємців в освітньо-культурний розвиток України (остання третина XIX – початок XX ст.) / Т. М. Ніколаєва. – Черкаси, 2005. – 188 с.
7. УНЦПД матеріали круглого столу: «Як оподатковувати благодійну діяльність? Європейські стандарти в Україні». 23 грудня 2008 р. [Електронний ресурс] // Український незалежний центр політичних досліджень. – Режим доступу: <http://www.ucipr.kiev.ua/modules.php?op>. – Назва з титул. екрану.
8. Охорона культурної спадщини в Україні [Електронний ресурс] // Журнал «Музеї України». – Режим доступу: <http://www.museum-ukraine.org.ua/index.php>. – Назва з титул. екрану.
9. Про порядок складання, розгляду, затвердження та основні вимоги щодо виконання кошторисів доходів і видатків бюджетних установ та організацій : постанова Кабінету Міністрів України [від 09.01.2000 р. № 17] [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/17-2000-%D0%BF> - Назва з екрану.

References

1. Kholodok, V. D. (2011) Governance protection of cultural heritage in contemporary Ukraine: achievements and prospects [Internet]. Available from: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/DeBu_2011_1_49.pdf [accessed 2011].
2. Katarhina, T. I. (2003) Conservation of cultural heritage in the UK, USA, Canada (history and the present time). Kyiv: In-t istoriyi Ukrayiny, 186 p.
3. Schotkina, K. (2006) Who will build a solid castle? Dzerkalo tyzhnya, (26), 8 June, p. 15.
4. On approval of receiving of charitable (voluntary) contributions and donations from businesses and individuals by budgetary institutions and institutions of education, health, social security, culture, science, sports and physical education for their financing needs (2000): Resolution of Cabinet of Ministers of Ukraine [Internet]. Available from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1222-2000-п>
5. Donik, A. M. (2001) Charitable and cultural and educational activities of Tereshchenko family in Ukraine (the second half of XIX – the beginning of XX century). Kyiv, 194 p.
6. Nikolaeva, T. M. (2005) The contribution of entrepreneurs in educational and cultural development of Ukraine (the last third part of XIX – the beginning of XX century). Cherkasy, 188 p.
7. Round table materials (2008) How to tax charitable activities? European standards in Ukraine [Internet]. Available from: <http://www.ucipr.kiev.ua/modules.php?op> [accessed 2008].
8. Protection of cultural heritage in Ukraine [Internet]. Magazine "Muzeyi Ukrainy". Available from: <http://www.museum-ukraine.org.ua/index.php>
9. On the order of designing, consideration and approval of the basic requirements for the implementation of estimates of revenue and expenditure of budgetary institutions and organizations (2000): Resolution of Cabinet of Ministers of Ukraine [Internet]. Available from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/17-2000-%D0%BF>.

Стаття надійшла до редакції 14.12.2014.

Рецензенти: М. І. Бондар, д.е.н., професор, зав. кафедри обліку підприємницької діяльності Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана; Н. М. Ткаченко, д.е.н., професор кафедри обліку і аудиту Національного університету харчових технологій.